

**MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE
DOMENIUL: FILOLOGIE**

CAROL ARDELEANU
—
OBSESIA RATĂRII ȘI A MEDIILOR DECĂZUTE
(TEZĂ DE DOCTORAT – REZUMAT)

**Coordonator științific:
Prof. univ. dr. Constantin CUBLEȘAN**

**Doctorand:
Adriana Carina DUBAN**

**Alba Iulia
2013**

CUPRINS

ARGUMENT	4
I. VIAȚA LUI CAROL ARDELEANU	14
1.1. Repere biografice.....	14
1.2. Cafeneaua, topos magic.....	19
1.3. Pauperitate, provizorat, precaritate.....	23
II. POETUL	32
III. PUBLICISTUL	47
3.1. Cronici artistice.....	47
3.2. <i>Carnetul unui pribeag</i>	48
IV. PROZA SCURTĂ	53
4.1. <i>Rusia revoluționară</i> – impresii din refugiu.....	54
4.2. <i>Pe străzile Iașului</i> – peripeții din Moldova pauperă.....	65
4.3. Faptul divers și <i>Rochia albă</i>	79
4.4. <i>În regatul nopții</i> – bizarerie, visare și ratare.....	94
V. DRAMATURGIA	104
5.1. Drame inedite.....	104
5.2. <i>Casa vechiturilor</i>	106
VI. ROMANCIERUL	113
6.1. Romancierul „universurilor închise”.....	113
6.1.1. <i>Diplomatul, tăbăcarul și actrița</i> – decrepitudine și declasare în mahala.....	117
6.1.1.1. Mahalaua tăbăcarilor.....	118
6.1.1.2. Galeria personajelor.....	124
6.1.1.2.1. Mizerie cu blazon: cazul Barbu Sălceanu.....	125
6.1.1.2.2. Agata Sălceanu – mahalaua viselor.....	136
6.1.1.2.3. Mezzano – muzica ratării.....	145
6.1.1.2.4. Gangu și iubirea „de mahala”.....	147
6.1.2. <i>Casa cu fete</i>	151
6.1.2.1. Mediul cupidității erotice.....	151
6.1.2.2. Degringolada personajelor.....	165
6.1.3. <i>Viermii pământului</i> – mediul mizer muncitoresc.....	176
6.1.4. <i>Pescarii</i> – mediul lipovenesc.....	193
6.1.5. <i>Viață de câine</i> – universul vagabonzilor.....	201
6.1.6. <i>O crimă..... (Toți la fel și niciunul ca altul)</i>	209
6.2. Alte romane.....	220
6.2.1. <i>Am ucis pe Dumnezeu</i>	220
6.2.2. <i>Domnul Tudor</i>	231
6.2.3. <i>Isus</i> – tentația de a scrie.....	238
CONCLUZII	240
BIBLIOGRAFIE	254

Cuvinte cheie: mahala, „margine”, interbelic, pauperitate, comunitate

Carol Ardeleanu este un nume insuficient cercetat, menținut, nemeritat, într-un con de penumbră în literatura noastră. Aproape absent din dezbaterile inițiate de revistele de specialitate recente și mai mult prezent decât prezentat în dicționarele dedicate scriitorilor români și în volumele de critică și de istorie literară, autorul este puțin cunoscut contemporanilor noștri.

Încercând o reconstruire a traseului mahalalei în proza românească a secolului trecut, în monografia (destul de recentă) *Istoriile periferiei. Mahalaua în romanul românesc de la G. M. Zamfirescu la Radu Aldulescu* (2009), Georgiana Sârbu preferă să trateze doar *Groapa* de Eugen Barbu, *Maidanul cu dragoste* de G. M. Zamfirescu și *Amantul colivăresei* de Radu Aldulescu etc., în condițiile în care *Diplomatul, tăbăcarul și actrița*, fresca întunecată a lui Ardeleanu despre periferia bucureșteană, ar fi meritat, la rândul ei, o scurtă prezentare într-o lucrare de asemenea proporții. În anul 2011, în *Mahalaua în proza românească*, Dana Matei aduce în atenție același roman despre breasla tăbăcarilor, *Diplomatul, tăbăcarul și actrița*, plasându-l pe Ardeleanu în categoria scriitorilor din literatura română interesați de mahala. În același an, 2011, într-o teză de doctorat consacrată periferiei în romanul românesc interbelic, Daniel Luca prezintă romanele *Diplomatul, tăbăcarul și actrița*, *Casa cu fete* și *Viață de câine*, reușind doar o reabilitare parțială a scriitorului marginalizat. În 2013, un singur roman al prozatorului cvasi-uitat, *Viermii pământului*, este menționat în „Vatra veche”, datorită antologiei-album *Anina – Steierdorf. Viziuni/Visionen* de Gheorghe Jurma și Erwin Josef Țigla și grație interesului manifestat pentru localitatea minieră de Nicolae Sârbu. Ardeleanu este considerat însă o raritate cumva exotica pentru atenția acordată Aninei în perioada interbelică. De asemenea, volumele de schițe și nuvele ale autorului, *Rusia revoluționară*, *Pe străzile Iașului*, *Rochia albă*, *În regatul nopții*, drama *Casa vechiturilor*, romanele *O crimă..... (Toți la fel și niciunul ca altul)*, *Pescarii*, *Domnul Tudor*, *Am ucis pe Dumnezeu* etc. sunt foarte puțin cunoscute cititorilor contemporani.

Fără să epuizeze întreaga problematică despre Carol Ardeleanu, lucrarea de față, menită să conducă la reconstituirea vieții scriitorului, a operei sale și a imaginii receptării critice pe care aceasta a înregistrat-o de la apariție, încearcă o ieșire postumă dintr-un anonim cvasitotal a unui destin literar pe nedrept uitat. Carol Ardeleanu este un scriitor care și-a dedicat nu doar talentul, ci întreaga viață literaturii, dar autorului nu i s-a consacrat, până în prezent, o monografie. Demersul este, astfel, un act de reparație morală sau de justiție târzie, dar utilă. Creația lui Carol Ardeleanu merită ridicată la lumina cunoașterii și înfățișată publicului, istoriei și criticii literare la adevărata ei dimensiune, cel puțin pentru sârguința autorului de a prezenta, în operele sale, nu doar eroismul cotidian, nespectaculos, ci și unicitatea unor lumi familiare obscure atât de omenești, dar mai puțin explorate sau superficial abordate anterior în literatura noastră.

Primul capitol al lucrării de față reprezintă o trecere în revistă a momentelor semnificative din viața lui Carol Ardeleanu, pentru a se obține portretul scriitorului din mai multe perspective: pentru a-l cunoaște pe copilul și pe adolescentul Carol Ardeleanu, pe boem, pe refugiat etc. Școala mahalalei mizere, alături de primii ani de viață, dar și Școala de Arte Frumoase își pun amprenta asupra operei autorului de mai târziu. Poposim, ulterior, în cafenelele literare ale Bucureștiului, la Carul cu bere, la Kübler și în atmosfera capșistă din care „devotatul” nu putea lipsi, insistând, ulterior, asupra condițiilor mizere în care Ardeleanu a trăit și a scris.

Prozatorul interbelic își începe activitatea literară ca poet, la prestigioase publicații. Sunt prezentate primele încercări în versuri ale lui Ardeleanu și poemul cu convingeri democratice *Frăție*, dar și activitatea intensă și plină de dăruire din „Luceafărul”, „Neamul românesc literar”, „Flacăra”, „România”, „Ramuri”, „Sburătorul” etc.

Un capitol distinct este dedicat publicistului (cronicilor artistice și colaborării, în anul 1917, la rubrica din ziarul „România”, *Carnetul unui pribeag*).

Proza scurtă este o incizie în nuvelistica și în schițele lui Carol Ardeleanu. Primele producții, în acest sens, demonstrează că scriitorul este călăuzit de dorința de observație și de pasiunea pentru adevăr. Relatări de „fapte diverse” alcătuiesc substanța epică a volumelor *Rusia revoluționară* (1918), *Pe străzile Iașului* (1920), *Rochia albă* (1921) și *În regatul nopții* (1923). Se configurează, mai întâi, impresiile prozatorului izvorâte din experiența refugului în Ucraina, care alcătuiesc culegerea de nuvele și schițe *Rusia revoluționară*, și peripețiile dureroase din Moldova pauperă, în volumul *Pe străzile Iașului*. Fără a crea caractere complexe, Ardeleanu aduce în fața cititorului alte fapte întristătoare și întâmplări neobișnuite în ultimele două volume de proză scurtă, *Rochia albă* și *În regatul nopții*.

Deși descrierea mediilor mizere, populate de diverși ratați și de alte epave ale societății, dinamica evoluției sociale și teme precum discrepanța dintre pătura înavuțită, disprețuitoare, și cea a lucrătorilor pauperi reușesc să convingă doar ulterior, atunci când nuvelistul lasă loc romancierului, relatările din *Rusia revoluționară*, *Pe străzile Iașului*, *Rochia albă* și *În regatul nopții* cuprind germenii romanelor de mai târziu și îl anunță pe Ardeleanu drept prozator al unor comunități supuse condițiilor dure de muncă și al dramelor sufletești obscure de la „marginea societății”. Volumele de proză scurtă ale autorului nu pot fi considerate reușite, dar studierea lor contribuie la o cunoaștere mai aprofundată a operei scriitorului, influențează puternic, premerg și explică, într-o anumită măsură, romanele de mai târziu.

Un capitol distinct al tezei este dedicat dramaturgului și, în special, piesei de teatru *Casa vechiturilor*. Sunt menționate, totodată, câteva aspecte privind dramele inedite *Grădina fericirii*, *Casa vânturilor*, *Un om din altă lume* și *Ultimul capitol*.

Lecturile din Dostoievski, Zola, Gorki sau Balzac se resimt, mai mult decât oricând, în romanele lui Carol Ardeleanu. O parte consistentă a lucrării este dedicată acestora. Scriitorul, produs neaoș de mahala, denunță, în operele sale, tragismul existenței din diverse cuiburi de muncă eterogene și cultivă mizeria pe care nu doar a cercetat-o, ci a și simțit-o, în care s-a născut și a trăit. Explorarea colectivităților supuse degradării, urâtului, dezvăluie imagini ciudate, îngrozitoare, care par desprinse dintr-o lume-carceră: lumea frământărilor „de jos”, de la „marginea” societății, lumea pauperității continue. În cărțile sale, autorul promovează o literatură a „outsiderilor”, lipsită de edulcorări romanțioase.

Primul roman al lui Ardeleanu, *Diplomatul, tăbăcarul și actrița*, inspirat din viața periferiei bucureștene în care scriitorul a trăit, reprezintă un act de curaj în domeniul romanului românesc în intervalul interbelic. Prozatorul stârnește entuziasmul criticilor cu descrierea mediului pernicios al tăbăcarilor și prin intermediul unor personaje precum Barbu Sălceanu și Mezzano etc. Mahalaua, populată de o umanitate tristă, exasperată, dar, totuși, visătoare, rămâne spațiul în care autorul se simte cel mai bine, este toposul care îl inspiră pentru a scrie despre marile drame existențiale din viața descuților, a decasaților și a rataților.

Casa cu fete este cartea care demonstrează, indubitabil, că romanele veriste ale mediilor decăzute, prea puțin cunoscute contemporanilor, sunt operele predestinate prozatorului. Opera este „închinată” unei umanități concupiscente. „Parfumul” mahalalei de altădată și viața mizeră de la „marginea societății”, din *Diplomatul, tăbăcarul și actrița*, lasă loc „dragostei” trecătoare, dezământului și imoralității cotidiene din locuri prohibite. *Casa cu*

fete este cartea prostituției autohtone, a secretelor inavuabile din mediul putred, dar seducător, al cocotelor din Bucureștiul interbelic. Principiile morale sunt eludate în lumea dionisiacă, de promiscuitate și vicisitudine, populată de femei golite de respect și de omenie, dar măcinate de patimi, și de bărbați deschiși apetiturilor sălbatice. Dincolo de cele mai diverse aspecte ale prostituției clandestine însă, *Casa cu fete* este și romanul destrămării materiale și morale a familiei Buescu.

După anii 1929-1933, scriitorul coboară în măruntaiele carbonifere, pentru a reține, fidel, fapte și cadre, în vederea descrierii calvarului profesiunii de miner. O realitate dureroasă și dorința de a elogia munca minerilor determină ancheta morală a prozatorului. Roman al descătușării unei clase asuprite, mințite, amenințate de concediere și de pauperitate, *Viermii pământului* este o carte în care palpită viața proletară și robia muncii din România subterană. Nu este doar un simplu roman despre acerbul proces de obijduire a proletariatului. Iadul se dezlănțuie la Anina pentru a dezvălui aspecte inedite despre marea bătălie dinăuntrul pământului, despre viața terifiantă a minerilor și despre dorința de dreptate și de eliberare a muncitorilor asupriți. Cartea este o demascare a tratamentului inuman dintr-un loc sufocant și a unei munci martirizante atât de puțin cunoscute, executată de diverse trupuri deformate în spațiul tentacular din mină. Opera explică și antagonismul de clasă, cauzele din care elementele de concordie socială dintre exploataatori și colectivitatea asuprită sunt anihilate, mereu, de cei dintâi etc.

Tabloul social din următorul roman al prozatorului, *Pescarii*, descrie autenticitatea vieții din aspra pustietate de la Vâlcov. Este o incizie în cadrul unei regiuni și al unei comunități autohtone stranie, insuficient cunoscută în perioada interbelică. *Pescarii* este, de fapt, o carte despre amărăciunea traiului din Deltă.

Autorul se arată preocupat, și în continuare, de umanități mizere și de vise mutilate. Universul deprimat și deprimant al vagabonzilor și al cerșetorilor este ilustrat în *Viață de câine*, iar preocuparea pentru traiul social parazită se regăsește în *O crimă..... (Toți la fel și niciunul ca altul)*. Ambele cărți descriu realități inimaginabile despre omul fără căpătâi, denotând, încă o dată, preocuparea autorului pentru oamenii străzii, pentru pauperitate și ratare. Pentru astfel de indivizi însă, fericirea pare interzisă.

În categoria romanelor oarecum diferite de cele predestinate, care alcătuiesc ultima parte a capitolului dedicat romancierului, pot fi încadrate doar două cărți: *Am ucis pe Dumnezeu* și *Domnul Tudor*. *Am ucis pe Dumnezeu* este o dramă metafizică despre enigmele sufletului unui pictor, iar *Domnul Tudor* reprezintă o încercare de a prezenta artistic destinul lui Tudor Vladimirescu.

Romancierul Carol Ardeleanu rămâne superior atât poetului, cât și nuvelistului, publicistului sau dramaturgului, deși autorul uzitează, atât în nuvele, cât și în schițe și romane, în general, același procedeu: ancorat în realitățile existente în țară și nu numai, îmbină documentarea cu epicul pentru a prezenta aspectele întunecate ale timpului său în cărți de o impresionantă autenticitate.

Romanele triste ale lui Carol Ardeleanu nimicesc sau mutilează cititorul, căruia îi vine greu să uite, după ce le închide, de existențele apăsătoare „de la margine”, cu o viață desfășurată mai mult în vecinătatea Infernului decât a Purgatoriului. Viața blestemată a colectivităților din mediile pernicioase, descrisă fără înfrumusețare, cu ochiul unui reporter de școală rusească, influențat de scrieri naturaliste (în special, de metoda zolistă), atrage atenția prin acuitatea realistă. Totodată, mediile din opera lui Ardeleanu sunt mai mult decât un simplu fundal sau un decor lugubru. Ele îi consacră prozatorului statutul de pictor și reconstructor al aspectelor colective privitoare la lumea proletariatului, la fantomaticile adâncuri ale minei, la mahala și la alte spații locuite de colectivități aflate pe treptele inferioare ale scării sociale.

Imnuri închinare trăirii brutale și coșmarului numit viață, romanele scriitorului înduioșează prin prezența, în cadrul lor, a ființelor căzute dedesubtul condiției umane, pe punctul de a fi absorbite sau distruse de mediul în care trăiesc și muncesc. Chiar dacă, uneori, marea masă de ipochimeni săraci, exploatați de o clasă socială patibulară, „la marginea vieții”, sfârșește lamentabil, în halucinante umilințe, umanitatea este, de cele mai multe ori, doar sfârțecată sau disimulată, nu și distrusă. Ca în cazul operei lui Agârbiceanu, din romanele lui Carol Ardeleanu se desprind o iubire sinceră și o afinitate sufletească pentru nenorociți și obidiți. Colțurile de lumi damnate, desconsiderate de alți autori, apar în cărțile prozatorului nu doar pentru a descrie condițiile dure de trai, în condițiile oprimării, mutilarea vieții umane sau alte tragedii sfâșietoare, ci și pentru a elogia umanitatea, forța, dârzenia, afecțiunea sinceră și solidaritatea conștientă a colectivităților asuprite și a omului simplu, în general, în momente cruciale apăsătoare. Un val generos de umanism străbate opera de un deosebit dramatism a scriitorului, pentru că Ardeleanu prețuiește omul, indiferent dacă este mânat de forțe propulsive sau este o biată ruină „de la margine”. Chiar dacă nu încearcă sau încearcă, dar nu reușesc să schimbe viața pe care o trăiesc în cloacele urbane, iar sfârșitul lor este mai întotdeauna deprimant, epavele umane care populează romanele prozatorului și privesc duritățile și scenele hidoase ale vieții ca pe ceva firesc sunt iubite de autor, pentru că în ele se observă licărirea de umanitate, în ele se adăpostește caracterul frumos, profund, acel ceva din eternul omenesc.

Considerațiile finale și bibliografia aferentă cercetării vor încheia lucrarea.

Prin prezentul studiu, am încercat să ridicăm la lumina cunoașterii viața și opera lui Carol Ardeleanu și să rectificăm câteva aspecte din biografia și exegeza operei prozatorului. Noutatea cercetării este dată, astfel, de însuși subiectul tratat: viața și opera unui spirit uitat, care a revigorat romanul în perioada interbelică prin ineditul mediilor și al colectivităților de cea mai năpăstuită condiție prezentate în cărțile sale. Aportul scriitorului pentru cunoașterea lumilor tentaculare din perioada cuprinsă între cele două războaie mondiale este de netăgăduit. Extinzând aria tematică a romanului interbelic, Ardeleanu introduce cititorul în lumi aproape necunoscute anterior, unde existențele umile și năzuințele înăbușite nu mai pot fi neglijate.

Lucrarea reprezintă, totodată, un semn de apreciere pentru străduința scriitorului de prezenta, în operele sale, nu doar zone noi de existență, ci și un material uman variat. Întâlnim, în schițele, nuvelele și romanele lui Carol Ardeleanu etc., o galerie diversă a înfrângerilor și a umilițiilor din lumi decăzute și părți ale realității omului mărunț, care se zbate în mizerie. În pagini dramatice, autorul aduce în atenție efortul anonim, spectacolul tragic de la „margine” și nefericirea de a fi, câteodată, om. Cel puțin proza scriitorului, alcătuită în cea mai mare parte din cărți de o indiscutabilă autenticitate despre unele dintre cele mai neînsemnate medii și ființe ale societății, merită cunoscută.

Contribuția lui Carol Ardeleanu la istoria literaturii române nu este deloc neglijabilă. Bun mânăitor de condeie, autorul întregește imaginea complexă a literaturii noastre interbelice. Cărțile sale formează un caleidoscop realist al mediilor insalubre și sunt mărturii care sprijină cunoașterea fizionomiei lumilor colcăitoare alcătuite din oamenii de la „marginea societății”, în perioada dintre cele două războaie mondiale. Deși sunt universuri microscopice, mediile sociale alese de autor devin, în cărțile sale, hidre policefale, capabile să producă zguduirii seismice atât în sufletul prozatorului, cât și în sufletul cititorului.

Opera lui Carol Ardeleanu, despre România dramatică de altădată, pe nedrept abandonată uitării, odată ridicată la lumina cunoașterii, are capacitatea de a înfrunta vremurile.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. Opera autorului

În volume:

ARDELEANU, C., *Rusia revoluționară (Din lumea bolșeviştilor) – Schițe și Nuvele*, Iași, Editura Librăria Românească I. V. Ionescu, 1918

ARDELEANU, C., *Diplomatul, tăbăcarul și actrița. Roman*. Ediția a II-a 10 Mie, București, Editura Cartea Românească, 1928

ARDELEANU, C., *Am ucis pe Dumnezeu. Roman*, București, Editura Cartea Românească, 1933

ARDELEANU, C., *Viermii pământului. Roman*, București, Editura Adeverul S. A., 1933

ARDELEANU, C., *Domnul Tudor*, București, Fundația pentru Literatură și Artă «Regele Carol II», 1934

ARDELEANU, C., *Domnul Tudor*. Ediția a doua, București, Fundația pentru Literatură și Artă «Regele Carol II», 1937

ARDELEANU, C., *Viață de câine. Roman*, București, Editura Adeverul S. A., 1937

ARDELEANU, C., *O crimă..... (Toți la fel și niciunul ca altul). Roman*, București, Editura Contemporană, 1943

ARDELEANU, C., *Viermii pământului. Roman*. Ediția a 2-a, București, Editura de Stat, 1948

ARDELEANU, Carol, *Casa cu fete, roman*, Galați, Editura Porto-Franco. Muzeul Literaturii Române, 1991

ARDELEANU, Carol, *Casa cu fete, roman*. Ediție îngrijită, prefațată și selectarea referințelor critice de Nicolae Rotund, Constanța, Editura Ex Ponto, 1999

În periodice:

a. Poezii

- ARDELEAN, C., *Cântecul morții*, în „Luceafărul”, an VI, 1 noiembrie 1907, nr. 21, p. 454
- ARDELEANU, C., *În pace!*, în „Viața literară”, an I, nr. 4, 22 ianuarie 1906, pp. 4-5
- ARDELEANU, C., *Cugetarea*, în „Viața literară”, an I, nr. 8, 19 februarie 1906, p. 4
- ARDELEANU, C., *Pe-a veșniciei cale...*, în „Viața literară”, an I, nr. 12, 19 martie 1906, p. 6
- ARDELEANU, C., *Amurg*, în „Viața literară”, an I, nr. 16, 16 aprilie 1906, p. 2
- ARDELEANU, C., *Mă simt străin*, în „Viața literară”, an I, nr. 18, 30 aprilie 1906, p. 4
- ARDELEANU, C., *Furtună*, în „Sămănătorul”, an V, nr. 21, 21 mai 1906, p. 417
- ARDELEANU, C., *Spre moarte*, în „Viața literară”, an I, nr. 30, 23 iulie 1906, p. 4
- ARDELEANU, C., *Se pierde ușor...*, în „Viața literară”, an I, nr. 30, 23 iulie 1906, pp. 4-5
- ARDELEANU, C., *Luceafărul*, în „Viața literară”, an I, nr. 32, 6 august 1906, p. 7
- ARDELEANU, C., *Desnădejde*, în „Viața literară”, an I, nr. 34, 20 august 1906, p. 5
- ARDELEANU, C., *Microcosm*, în „Viața literară”, an I, nr. 36, 3 septembrie 1906, p. 4
- ARDELEANU, C., *Eternitas*, în „Viața literară”, an I, nr. 38, 17 septembrie 1906, p. 3
- ARDELEANU, C., *Homo*, în „Viața literară”, an I, nr. 38, 17 septembrie 1906, p. 3
- ARDELEANU, C., *Două lumii*, în „Viața literară”, an I, nr. 42, 15 octombrie 1906, p. 4
- ARDELEANU, C., *Meditație*, în „Viața literară”, an I, nr. 45, 5 noiembrie 1906, pp. 5-6
- ARDELEANU, C., *Așii vrea*, în „Viața literară”, an I, nr. 48, 26 noiembrie 1906, p. 4
- ARDELEANU, C., *Versuri albe*, în „Viața literară”, an I, nr. 48, 26 noiembrie 1906, p. 4
- ARDELEANU, C., *Sonete (I)*, în „Viața literară”, an I, nr. 51, 17 decembrie 1906, p. 5
- ARDELEANU, C., *Sonete (II)*, în „Viața literară”, an I, nr. 51, 17 decembrie 1906, p. 5
- ARDELEANU, C., *Singurătate*, în „Revista noastră”, an I, nr. 1, 1 ianuarie 1907, p. 6
- ARDELEANU, C., *Frăție*, în „Viața literară și artistică”, an I, nr. 1, 7 ianuarie 1907, p. 3
- ARDELEANU, C., *Mama*, în „Viața literară și artistică”, an I, nr. 3, 21 ianuarie 1907, p. 19
- ARDELEANU, C., *Dor*, în „Viața literară și artistică”, an I, nr. 18, 13 mai 1907, p. 143
- ARDELEANU, C., *Melancolie*, în „Viața literară și artistică”, an I, nr. 18, 13 mai 1907, p. 143
- ARDELEANU, C., *Ante finem*, în „Viața literară și artistică”, an I, nr. 27, 15 iulie 1907, p. 216

ARDELEANU, C., *Cântă-mi lăutare*, în „Viața literară și artistică”, an I, nr. 29, 29 iulie 1907, p. 233

ARDELEANU, C., *Somnolență*, în „Viața literară și artistică”, an I, nr. 29, 29 iulie 1907, p. 233

ARDELEANU, C., *Să te revăd...*, în „Viața literară și artistică”, an I, nr. 34, 2 septembrie 1907, p. 273

ARDELEANU, C., *Mireasa moartă*, în „Viața literară și artistică”, an I, nr. 40, 14 octombrie 1907, p. 321

ARDELEANU, C., *Un glas*, în „Luceafărul”, an VII, nr. 3, 1 februarie 1908, p. 38

ARDELEANU, C., *Vae soli*, în „Luceafărul”, an VII, nr. 11-12, iunie 1908, p. 280

ARDELEANU, C., *Sonet*, în „Luceafărul”, an VII, nr. 24, 15 decembrie 1908, p. 583

ARDELEANU, C., *Schiță*, în „Neamul românesc literar”, an I, nr. 2, 1 februarie 1909, p. 134

ARDELEANU, C., *La țară*, în „Neamul românesc literar”, an I, nr. 5, 1 mai 1909, p. 403

ARDELEANU, C., *„Spre soarele apune”*, în „Luceafărul”, an VIII, nr. 19, 1 octombrie 1909, p. 438

ARDELEANU, C., *În Nirvana*, în „Luceafărul”, an IX, nr. 3, 1 februarie 1910, p. 67

ARDELEANU, C., *Pastel*, în „Flacăra”, an II, nr. 32, 25 mai 1913, p. 250

ARDELEANU, C., *Soldaților...*, în „România”, an I, nr. 17, 13 februarie 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *Pentru Țară...*, în „România”, an I, nr. 23, 24 februarie 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *Germaniei*, în „România”, an I, nr. 81, 25 aprilie 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *Franței*, în „România”, an I, nr. 87, 1 mai 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *României*, în „România”, an I, nr. 94, 8 mai 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *Atacul*, în „România”, an I, nr. 148, 2 iulie 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *București*, în „România”, an I, nr. 156, 11 iulie 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *Pastel*, în „România”, an I, nr. 161, 16 iulie 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *După furtună*, în „România”, an I, nr. 188, 13 august 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *Spre voi...*, în „România”, an I, nr. 226, 27 septembrie 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *Noi nu vrem pace*, în „România”, an I, nr. 278, 26 noiembrie 1917, p. 1

ARDELEANU, C., *După furtună*, în „Luceafărul”, an XIV, nr. 2, 15 ianuarie 1919, p. 31

ARDELEANU, C., *Primăvara*, în „Ramuri”, an XII, nr. 3-4, 1-15 aprilie 1919, p. 64

ARDELEANU, C., *Pe valuri*, în „Sburătorul”, an I, nr. 11, 28 iunie 1919, p. 250

EP., *Pierdutei*, în „Luceafărul”, an VII, nr. 14, 15 iulie 1908, p. 341

b. Proza scurtă

- ARDELEAN, C., *Inginerul Baltă*, în „Luceafărul”, an VIII, nr. 12 , 16 iunie 1909, pp. 271-273
- ARDELEANU, C., *Iubire de poet*, în „Viața literară și artistică”, an I, nr. 32, 19 august 1907, p. 257
- ARDELEANU, C., *Îngropare*, în „Luceafărul”, an XIV, nr. 1, 1 ianuarie 1919, pp. 18-19
- ARDELEANU, C., *Căutând casă*, în „Luceafărul”, an XIV, nr. 2, 15 ianuarie 1919, pp. 37-38
- ARDELEANU, C., *Teatru*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 4916, 12 ianuarie 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Coarne*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 4921, 19 ianuarie 1920, p. 1
- ARDELEANU, C., *Puțină emoție*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 4928, 30 ianuarie 1920, p. 1
- ARDELEANU, C., *Tovărășie*, în „România nouă”, nr. 1, 1 februarie 1920, p. 2
- ARDELEANU, C., *Virtuosul*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 4932, 4 februarie 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Sbucium*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 4946, 28 martie 1920, p. 3
- ARDELEANU, C., *Căsnicie*, în „România nouă”, nr. 5, 4 aprilie 1920, p. 2
- ARDELEANU, C., *Vecinii*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 4953, 5 aprilie 1920, p. 1
- ARDELEANU, C., *Hotărâți*, în „Îndreptarea literară”, an I, nr. 3, 7 aprilie 1920, p. 5
- ARDELEANU, C., *Am greșit*, în „România nouă”, nr. 6, 11 aprilie 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Tăunul*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 4963, 19 aprilie 1920, p. 1
- ARDELEANU, C., *Ceasul rău*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 4971, 28 aprilie 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Nădejde*, în „România nouă”, nr. 10, 9 mai 1920, p. 1
- ARDELEANU, C., *În pielea altuia*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 4985, 17 mai 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Rochia albă*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 4995, 29 mai 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Inginerul Baltă*, în „România nouă”, nr. 13, 30 mai 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Frigurile facerei*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 5000, 4 iunie 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Despărțire*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 5007, 12 iunie 1920, p. 1
- ARDELEANU, C., *Curte*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 5015, 21 iunie 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Mărturisiri*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 5032, 11 iulie 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Să faci bine*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 5048, 30 iulie 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Rubla ștearsă*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 5066, 20 august 1920, pp. 1-2
- ARDELEANU, C., *Divorț postum*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 5088, 16 septembrie 1920, p. 3

ARDELEANU, C., *Patimă*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 5112, 14 octombrie 1920, pp. 1-2

ARDELEANU, C., *Datoria - schiță*, în „Adevărul literar și artistic”, seria II, an I, nr. 4, 19 decembrie 1920, p. 2

ARDELEANU, C., *Așa noroc!...*, în „Dimineața”, an XVII, nr. 5168, 22 decembrie 1920, p. 6

ARDELEANU, C., *Ad valorem*, în „Dimineața”, an XVIII, nr. 5181, 6 ianuarie 1921, pp. 1-2

ARDELEANU, C., *Inspector*, în „România nouă”, nr. 45, 7 ianuarie 1921, p. 1

ARDELEANU, C., *Nathan*, în „Adevărul literar și artistic”, seria II, an II, nr. 11, 6 februarie 1921, p. 3

ARDELEANU, C., *Căutând slujbă*, în „România nouă literară și artistică”, nr. 7, 13 martie 1921, p. 1

ARDELEANU, C., *Funcționarii (din volumul „Rochia Albă”, Ed. Literară a Casei Școalelor)*, în „Săgetătorul”, an I, nr. 18, 28 ianuarie 1922, p. 1

ARDELEANU, C., *Casa Boerului Niculcea*, în „Citiți-mă”, an I, nr. 3, februarie 1922, pp. 183-192

ARDELEANU, C., *Manuscris*, în „Adevărul literar și artistic”, seria III, an III, nr. 89, 6 august 1922, p. 2

ARDELEANU, C., *Strada visurilor...*, în „Flacăra literară, artistică, socială”, an VII, nr. 35, 1 septembrie 1922, pp. 550-551

ARDELEANU, C., *Nehotărâre*, în „Adevărul literar și artistic”, seria III, an III, nr. 93, 3 septembrie 1922, p. 5

ARDELEANU, C., *Omul*, în „Flacăra literară, artistică, socială”, an VII, nr. 41, 13 octombrie 1922, pp. 649-650

ARDELEANU, C., *Prăbușire*, în „Adevărul literar și artistic”, seria III, an III, nr. 108, 17 decembrie 1922, p. 1

ARDELEANU, C., *Himeră*, în „Cugetul românesc”, an II, nr. 1, ianuarie 1923, pp. 71-74

ARDELEANU, C., *Poveste banală*, în „Flacăra literară, artistică, socială”, an VIII, nr. 7, 9 martie 1923, p. 127

ARDELEANU, C., *Familia fericită*, în „Universul literar”, an XLI, nr. 51, 20 decembrie 1925, p. 9

ARDELEANU, C., *Ultimul capitol. Actul II, Scena I*, în „Universul literar”, an XLII, nr. 31, 1 august 1926, pp. 7-9

ARDELEANU, C., *Oameni și uzine – Ilie Miercure*, în „Cuvântul liber”, an II, nr. 47, 28 septembrie 1935, p. 3

c. Fragmente de roman

ARDELEANU, C., *Căderea oamenilor – Fragment de roman*, în „Universul literar”, an XLII, nr. 4, 24 ianuarie 1926, pp. 3-4

ARDELEANU, C., *Pagini alese: Din romanul „Diplomatul, tăbăcarul și actrița”*, în „Viața literară”, an I, nr. 17, 12 iunie 1926, p. 3

ARDELEANU, C., *Am ucis pe Dumnezeu*, în „Universul literar”, an XLIII, nr. 4, 23 ianuarie 1927, p. 57

ARDELEANU, C., *Am ucis pe Dumnezeu (fragment de roman)*, în „Propilee literare”, an III, nr. 9-10, 1 august 1928, pp. 28-29

ARDELEANU, C., *Diplomatul, muzicantul și cismarul*, în „Vremea”, an I, nr. 28, 30 august 1928, p. 3

ARDELEANU, C., *Fragment din romanul «Am ucis pe Dumnezeu»*, în „Viața literară”, an IV, nr. 120, 1929, p. 2

ARDELEANU, C., *Fragment (de roman)*, în „Ritmul vremii”, an V, nr. 5, mai 1929, pp. 292-299

ARDELEANU, C., *Anina. Fragment din romanul „Viermii pământului”*, în „Secolul”, an I, nr. 5, 13 martie 1932, p. 5

ARDELEANU, C., „*Pescarii*”. *Fragment de roman*, în „Adevărul literar și artistic”, an XII, nr. 671, 15 octombrie 1933, pp. 3-4

ARDELEANU, C., „*Pescarii*”, în „Cuvântul liber”, an I, nr. 6, 16 decembrie 1933, p. 6

ARDELEANU, C., „*Pescarii*”. *Nuvelă inedită*, în „Vremea”, an VII, nr. 331, 25 martie 1934, p. 6

ARDELEANU, C., „*Pescarii*”, *fragment de roman*, în „Cuvântul liber”, an I, nr. 21, 31 martie 1934, p. 5

ARDELEANU, C., *Viață de câine*, în „Cuvântul liber”, an II, nr. 45, 14 septembrie 1935, p. 4

ARDELEANU, C., *Febra – „Viață de câine”*, în „Familia”, seria III, an II, nr. 7-8, noiembrie 1935, pp. 21-25

ARDELEANU, C., „*Viață de câine*”. *Fragment de roman*, în „Cuvântul liber”, an III, nr. 5, 7 decembrie 1935, p. 3

ARDELEANU, Carol, *Manuscris găsit pe masa unei cafenele*, în „Universul literar”, an XLVII, nr. 13, 14 mai 1938, pp. 5-6

ARDELEANU, Carol, *Dumitrașcu (fragment inedit din romanul „O crimă și un om”)*, în „Universul literar”, an XLVIII, nr. 20, 20 mai 1939, p. 3

ARDELEANU, I., *Fragment de roman*, în „Ramuri”, an XXII, nr. 3, martie 1928, pp. 112-121

II. Referințe critice

În volume:

ADAMESCU, Gh., *Istoria literaturii române*. Ediție critică, studiu introductiv și note de Paul Lăzărescu, București, Editura Eminescu, 1998

ADERCA, F., *Contribuții critice. Mărturia unei generații. Articole, cronici, eseuri (1914-1926)*, vol. I. Ediție, prefață și note de Margareta Feraru, București, Editura Minerva, 1983

ADERCA, F., *Contribuții critice. Articole, cronici, eseuri (1927-1947)*, vol. II. Ediție și note de Margareta Feraru, București, Editura Minerva, 1988

ADERCA, Felix, *Mărturia unei generații (1929)*. Prefață și note de Henri Zalis, București, Editura Hasefer, 2003

BĂDĂRĂU, George, *Modernismul interbelic*, Iași, Institutul European, 2005

BIEDERMANN, Hans, *Dicționar de simboluri*, vol. I. Traducere din limba germană de Dana Petrache, București, Editura Saeculum I. O., 2002

BLAGA, Lucian, *Zări și etape. Studii, aforisme, însemnări*, București, Editura Minerva, 1990

BRĂESCU, Ion, *Émile Zola*, București, Editura Albatros, 1982

CARDAȘ, Gh., *Documente literare I. Studii și documente*, București, Editura Minerva, 1971

CĂLINESCU, G., *Cronici literare și recenzii*, vol. I, 1927 - aprilie 1932. Ediție de Andrei Rusu, note și comentarii de Ion Bălu și Andrei Rusu, București, Editura Minerva, 1991

CĂLINESCU, G., *Cronici literare și recenzii*, vol. II, mai 1932 - decembrie 1933. Ediție de Andrei Rusu. Note și comentarii de Ion Bălu și Andrei Rusu, București, Editura Minerva, 1992

CĂLINESCU, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Ediție nouă, revăzută de autor, text stabilit de Al. Piru, Craiova, Editura Vlad & Vlad, 1993

CĂLINESCU, G., *Istoria literaturii române. Compendiu*. Ediție îngrijită de Marcel Duță, București, Editura Garamond, 1994

CIOCÂRLIE, Livius, *Realism și devenire poetică în proza franceză*, Timișoara, Editura Facla, 1974

CIOPRAGA, Const., *Literatura română între 1900 și 1918*, Iași, Editura Junimea, 1970

CONSTANTINESCU, Pompiliu, *Mișcarea literară*, București, Editura Ancora S. Benvenisti & Co., 1926

CONSTANTINESCU, Pompiliu, *Romanul românesc interbelic*. Antologie, postfață și bibliografie de G. Gheorghiuță, București, Editura Minerva, 1977

CONSTANTINESCU, Pompiliu, *Figuri literare*. Prefață de Gabriel Dimisianu, București, Editura Minerva, 1989

CROHMĂLNICEANU, Ovid. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, volumul I, București, Editura Universalia, 2003

CROHMĂLNICEANU, Ovid. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, volumul II, București, Editura Universalia, 2003

CUBLEȘAN, Constantin, *Clasici și moderni*, București, Editura Gramar, 2003

CUBLEȘAN, Constantin, *Conferințe literare*, Târgu-Lăpuș, Editura Galaxia Gutenberg, 2009

EVSEEV, Ivan, *Enciclopedia semnelor și simbolurilor*, Timișoara, Editura Amarcord, 1999

FÂNTÂNERU, Constantin, *Cruciada umbrelor ~ idei și cărți ~*. Ediție critică, prefață, text îngrijit și indice de Aurel Sasu, Pitești, Editura Paralela 45, 2001

GLODEANU, Gheorghe, *Max Blecher și noua estetică a romanului românesc interbelic*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2005

HANGIU, I., *Dicționarul presei literare românești 1790 - 1990*. Ediția a II-a, revizuită și completată, București, Editura Fundației Culturale Române, 1996

IORGA, N., *Istoria literaturii românești contemporane II. În căutarea fondului*. Ediție îngrijită, note și indici de Rodica Rotaru, București, Editura Minerva, 1985

KERIM, Silvia, *Amintirea ca un parfum...*, Pitești, Editura Carminis, 2007

LOVINESCU, E., *Critice. Ediție definitivă IV*, București, Editura Ancora, S. Benvenisti & Co., 1928

LOVINESCU, E., *Istoria literaturii române contemporane*, vol. I, București, Editura Minerva, 1973

LOVINESCU, E., *Scrieri 5. Istoria literaturii române contemporane*. Ediție de Eugen Simion, București, Editura Minerva, 1973

LOVINESCU, E., *Scrieri 6. Istoria literaturii române contemporane 1900-1937*. Ediție de Eugen Simion, București, Editura Minerva, 1975

- LOVINESCU, E., *Istoria literaturii române contemporane*, vol. I, București, Editura Minerva, 1981
- LOVINESCU, E., *Istoria literaturii române contemporane*, vol. III, București, Editura Minerva, 1981
- LOVINESCU, E., „Sburătorul”. *Agende literare IV*. Ediție de Monica Lovinescu și Gabriela Omăt. Note de Alexandru George, Margareta Feraru și Gabriela Omăt, București, Editura Minerva, 2000
- MACAVEI, Elena, *Prostituția între ignorare și mistificare*, Filipeștii de Târg, Editura Antet, 2005
- MAJURU, Adrian, *Bucureștii mahalalelor sau periferia ca mod de existență*, București, Editura Compania, 2003
- MALIȚA, Liviu, *Eu, scriitorul. Condiția omului de litere din Ardeal între cele două războaie*. Prefață de Mircea Zăciu, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane & Fundația Culturală Română, 1997
- MANOLACHE, Gheorghe, SELEJAN, Ana (coordonatori), *Studia Philologica Doctoralia*, nr. 1: *Hermeneutica fenomenului literar*, vol. 1, Sibiu, Editura Techno Media, 2010
- MANOLESCU, Nicolae, *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*, București, Editura 100+1 GRAMAR, 1999
- MANOLESCU, Nicolae, *Metamorfozele poeziei. Metamorfozele romanului*. Ediție îngrijită de Mircea Mihăieș, Iași, Editura POLIROM, 2003
- MICU, Dumitru, *Început de secol 1900-1916. Curente și scriitori*, București, Editura Minerva, 1970
- MICU, Dumitru, *Scurtă istorie a literaturii române I. De la începuturi până la primul război mondial*, București, Editura Iriana, 1994
- MICU, Dumitru, *Istoria literaturii române. De la creația populară la postmodernism*, București, Editura Saeculum I. O., 2000
- NEAȚĂ, Ion, *Luceafărul (1902-1914). Contribuții monografice*, Timișoara, Editura Facla, 1984
- NEGOIȚESCU, I., *Însemnări critice*, Cluj, Editura Dacia, 1970
- NEGOIȚESCU, I., *Analize și sinteze*, București, Editura Albatros, 1976
- NEGOIȚESCU, I., *Istoria literaturii române (1800-1945)*. Ediția a II-a, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002
- PANDREA, Petre, *Atitudini și controverse*. Ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de Gh. Epure, București, Editura Minerva, 1982

PAPADIMA, Ovidiu, *Scriitorii și înțelesurile vieții*, București, Editura Minerva, 1971

PÂRVULESCU, Ioana, *Întoarcere în Bucureștiul interbelic*, București, Editura HUMANITAS, 2003

PERPESSICIUS, *Opere 3. Mențiuni critice*, București, Editura Minerva, 1971

PERPESSICIUS, *Opere 4. Mențiuni critice*, București, Editura Minerva, 1971

PERPESSICIUS, *Opere 5. Mențiuni critice*, București, Editura Minerva, 1972

PERPESSICIUS, *Opere 6. Mențiuni critice*, București, Editura Minerva, 1973

PERPESSICIUS, *12 prozatori interbelici*. Antologie, text îngrijit, cuvânt înainte și notă asupra ediției de Dumitru D. Panaitescu, București, Editura Eminescu, 1980

PERPESSICIUS, *Opere 12. Mențiuni critice*, București, Editura Minerva, 1983

PHILIPPIDE, Al., *Considerații confortabile. Fapte și păreri literare*, București, Editura Eminescu, 1970

POPA, Marian, *Dicționar de literatură română contemporană*, București, Editura Albatros, 1971

POPA, Mircea, *Ilarie Chendi*, București, Editura Minerva, 1973

POPA, Mircea, *Sub semnul Franței*, Cluj-Napoca, Editura EUROGRAPH, 2006

POPA, Mircea, TAȘCU, Valentin, *Istoria presei românești din Transilvania de la începuturi până în 1918*, București, Editura Tritonic, 2003

RADIAN, Sanda, *Portrete feminine în romanul românesc interbelic*, București, Editura Minerva, 1986

RĂDUICĂ, Sever Constantin, *Din clorofile de granit*, Petroșani, Editura Focus, 2002

RÂPEANU, Valeriu, *Interpretări și înțelesuri*, Iași, Editura Junimea, 1975

SASU, Aurel, VARTIC, Mariana, *Romanul românesc în interviuri. O istorie autobiografică*. Antologie, sinteze bibliografice și indice de Aurel Sasu și Mariana Vartic, vol. I, București, Editura Minerva, 1985

SASU, Aurel, VARTIC, Mariana, *Romanul românesc în interviuri. O istorie autobiografică*. Antologie, sinteze bibliografice și indice de Aurel Sasu și Mariana Vartic, vol. I, partea II, București, Editura Minerva, 1985

SASU, Aurel, VARTIC, Mariana, *Romanul românesc în interviuri. O istorie autobiografică*, vol. II (G-P), partea II. Antologie, text îngrijit, sinteze bibliografice și indici de Aurel Sasu și Mariana Vartic, București, Editura Minerva, 1986

SASU, Aurel, VARTIC, Mariana, *Romanul românesc în interviuri. O istorie autobiografică*. Antologie, text îngrijit, sinteze bibliografice și indici de Aurel Sasu și Mariana Vartic, vol. III (R-S), partea I, București, Editura Minerva, 1988

- SIMION, Eugen, *Scriitori români de azi*, vol. II, București - Chișinău, Editura David • Litera, 1998
- SIMION, Eugen (coordonator general), *Dicționarul general al literaturii române*, A/B, București, Editura Univers Enciclopedic, 2004
- STOLNICU, Simion, *Printre scriitori și artiști*. Ediție și prefață de Simion Bărbulescu, București, Editura Minerva, 1988
- UNGUREANU, Cornel, *Mitteleuropa periferiilor*, Iași, Editura POLIROM, 2002
- URDEA, Silvia, *Anton Holban sau interogația ca destin*, București, Editura Minerva, 1983
- VALERIAN, I., *Chipuri din viața literară*, București, Editura Minerva, 1970
- ZALIS, Henri, *Estetica imperfecției. Contribuții la studiul naturalismului românesc*, Timișoara, Editura Facla, 1979
- ZALIS, Henri, *O istorie condensată a literaturii române 1880 - 2000*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2007
- ZARIFOPOL, Paul, *Pentru arta literară*, vol. I. Ediție îngrijită, note, bibliografie și studiu introductiv de Al. Săndulescu, București, Editura Minerva, 1971
- ZARIFOPOL, Paul, *Pentru arta literară*, vol. II. Ediție îngrijită, note, bibliografie și studiu introductiv de Al. Săndulescu, București, Editura Minerva, 1971
- ZARIFOPOL, Paul, *Încercări de precizie literară*. Studiu introductiv de Al. Paleologu. Ediție îngrijită de Al. Săndulescu, Timișoara, Editura Amarcord, 1998

În periodice:

- ADERCA, F., *De vorbă cu d. C. Ardeleanu*, în „Universul literar”, an XLIII, nr. 24, 12 iunie 1927, pp. 378-379
- ALBU, Nicolae, *C. Ardeleanu: „Casa cu fete”, roman, ed. „Cugetarea”, în „Biruința”, an I, nr. 4, 12 aprilie 1931, p. 2*
- ALEXIU, Șt., *C. Ardeleanu: „D-l Tudor”, în „Gazeta cărților”, an IV, nr. 15-16, 15 și 31 martie 1935, p. 2*
- ANIN, Alex., *C. Ardeleanu; „Viață de câine”, în „Adeverul literar și artistic”, an XVIII, nr. 856, 2 mai 1937, p. 15*
- ARGHEZI, T., *Capșa și capșismul*, în „Lumea”, an I, nr. 21, 29 martie 1925, pp. 4-5
- ATANASIU, Victor, *Carol Ardeleanu, «Diplomatul, tăbăcarul și actrița», în „România literară”, an VI, nr. 18, 3 mai 1973, p. 8*

BĂDĂUȚĂ, Al., 1926, în „Viața literară”, an I, nr. 33, 15 ianuarie 1927, p. 2

BOGDAN-DUICĂ, G., *C. Ardeleanu: „Diplomatul, tăbăcarul și actrița”*, în „Națiunea”, an I, nr. 67, 2 aprilie 1927, p. 67

BOUREANU, Radu, *Epica lui Carol Ardeleanu („Pescarii”)*, în „Credința”, an II, nr. 121, 29 aprilie 1934, p. 3

BOUREANU, Radu, *Carol Ardeleanu*, în „Viața românească”, an XXVI, nr. 3, martie 1973, pp. 120-121

BOZ, Lucian, *În țară au apărut...*, în „Dimineața”, an 29, nr. 9511, 22 iunie 1933, p. 3

CALLIMACHI, Scarlat, *„Casa cu fete”, roman de C. Ardeleanu (ed. Cugetarea)*, în „Epoca”, nr. 604, 4 februarie 1931, p. 2

CANTACUZINO, Ion, *Cartea*, în „Viitorul”, an XX, nr. 6552, 11 decembrie 1929, pp. 1-2

CANTONIERU, Niculae, *C. Ardeleanu, „Viermii pământului”*, în „Brașovul literar și artistic”, nr. 10-11-12, august 1933, pp. 147-148

CĂLINESCU, G., *C. Ardeleanu, „Viermii pământului”*, în „Adevărul”, an XII, nr. 655, 25 iunie 1933, pp. 7-8

CĂLINESCU, G., *C. Ardeleanu, „Domnul Tudor”*, în „Adevărul literar și artistic”, an XIV, nr. 743, 3 martie 1935, pp. 9-10

CĂLINESCU, G., *Carol Ardeleanu, Romancier «naturalist»*, în „Revista Fundațiilor Regale”, an VI, nr. 11, noiembrie 1939, pp. 393-397

CĂLINESCU, G., *Material documentar (Carol Ardeleanu)*, în „Studii și cercetări de istorie literară și folclor”, an VIII, nr. 1-2, 1959, pp. 367-368

CECROPIDE, B., *Repertoriul Teatrului Național*, în „Universul literar”, an XLII, nr. 18, 2 mai 1926, p. 15

CHELARIU, Traian, *Anul literar 1943*, în „Universul literar”, an LII, nr. 36, 30 decembrie 1943, p. 5

CIOCULESCU, Șerban, *C. Ardeleanu: „Am ucis pe Dumnezeu”*, în „Adevărul”, an 42, nr. 14116, 29 decembrie 1929, pp. 1-2

CIOCULESCU, Șerban, *C. Ardeleanu: «Casa cu fete», roman*, în „Adevărul”, an 44, nr. 14475, 7 martie 1931, pp. 1-2

CIOCULESCU, Șerban, *C. Ardeleanu: „Viermii pământului”*, în „Adevărul”, an 47, nr. 15174, 25 iunie 1933, pp. 1-2

CLOPOȚEL, Ion, *Discuții și recenzii*, în „Societatea de mâine”, an X, nr. 7-9, iulie-august-septembrie 1933, p. 168

CODRESCU, Dumitra, *Cărțile zilei*, în „Societatea de mâine”, an XIV, nr. 3, iulie-august-septembrie 1937, p. 99

CONSTANTINESCU, Pompiliu, C. Ardeleanu: „*Diplomatul, tăbăcarul și actrița*”, în „Viața literară”, an I, nr. 17, 12 iunie 1926, p. 3

CONSTANTINESCU, Pompiliu, *Problema romanului*, în „Sburătorul”, serie nouă, an IV, nr. 6, decembrie 1926, pp. 82-83

CONSTANTINESCU, Pompiliu, C. Ardeleanu. „*Casa cu fete*”, în „Vremea”, an IV, nr. 166, 8 februarie 1931, p. 5

CONSTANTINESCU, Pompiliu, *George Mihail Zamfirescu: Maidanul cu dragoste (roman)*, 2 volume, edit. „Națională – Ciorne”, în „Vremea”, an VI, nr. 286, 7 mai 1933, p. 7

CONSTANTINESCU, Pompiliu, C. Ardeleanu: „*Viermii pământului*” (roman), edit. „Adevărul”, în „Vremea”, an VI, nr. 299, 6 august 1933, p. 7

CONSTANTINESCU, Pompiliu, C. Ardeleanu, „*Pescarii*” (roman), editura „Adevărul”, în „Vremea”, an VII, nr. 335, 29 aprilie 1934, p. 7

CONSTANTINESCU, Pompiliu, C. Ardeleanu, „*Domnul Tudor*” (Bibl. Energia), Fund. pentru literatură și artă „Regele Carol II”, H. Bonciu: „*Bagaj...*” (roman), edit. „Universala Alcalay”, în „Vremea”, an VIII, nr. 376, 17 februarie 1935, p. 7

CORESI, Al., *Domnul Tudor*, în „Naționalul Nou”, an I, nr. 191, 30 decembrie 1934, p. 2

CRONICAR, *Carol Ardeleanu: „Viermii pământului*”, în „Facla”, an XII, nr. 751, 1 august 1933, p. 2

CRONICARUL „BRAZDEI”, *Siluate literare: (C. Ardeleanu, M. Sorbul, M. Sebastian, I. St. Molea, Sobra Eugen) și o editură: „Cartea Românească*”, în „Brazda literară”, nr. 9-11, septembrie-noiembrie 1933, pp. 12-14

CUCU, D. I., *Cărți și reviste*, în „Cosânzeana”, an XI, nr. 1-2, 28 februarie 1927, p. 18

D., I., „*Rochia albă*”. C. Ardeleanu. Editura literară a Casei școalelor, în „Gândirea literară, artistică, socială”, an 1, nr. 13, 1 noiembrie 1921, pp. 248-249

DAMASCHIN, Vasile, C. Ardeleanu: „*Casa cu fete*”, în „Excelsior”, an I, nr. 18, 4 aprilie 1931, p. 6

DAMIAN, Mircea, *Capșa*, în „Facla”, an IX, nr. 310, 28 februarie 1930, pp. 1, 3

DAN, Al., C. Ardeleanu: „*Pe străzile Iașului*”; Ramiro Ortiz: „*În ciuda submarinelor*”, în „Viața românească”, an XII, nr. 4, iunie 1920, pp. 133-134

DANIEL, Paul, Gh. I. Brătianu: „*File rupte din cartea războiului*” (Ed. „Cultura Națională”), C. Ardeleanu: „*Domnul Tudor*” (Ed. Fundațiilor Regale), în „Epoca”, nr. 1788, 11 ianuarie 1935, p. 2

DEMETRESCU, Rom., *C. Ardeleanu: „Am ucis pe Dumnezeu” – roman – editura „Cartea Românească”*, în „România literară”, an I, nr. 2, aprilie 1930, p. 60

DIANU, Romulus, *C. Ardeleanu: „Casa cu fete”*, în „Curentul”, an IV, nr. 1117, 5 martie 1931, pp. 1-2

DRAGOMIRESCU, Mihail, *Manasse și naționalismul*, în „Epoca”, an XI, nr. 100, 12 aprilie 1905, p. 1

DRAGOMIRESCU, Mihail, *În chestia „Manasse”*, în „Flacăra literară, artistică, socială”, an III, nr. 4, 9 noiembrie 1913, p. 38

DUMITRESCU, George, *C. Ardeleanu: „Diplomatul, tăbăcarul și actrița” (ediția a II-a)*, în „Falanga”, an III, nr. 49, 15 februarie 1929, p. 3

ERASM, *C. Ardeleanu: „Domnul Tudor”*, în „Credința”, an II, nr. 303, 2 decembrie 1934, p. 4

ERASM, *C. Ardeleanu: „Domnul Tudor”*, în „Credința”, an II, nr. 319, 21 decembrie 1934, p. 4

ERASM, *C. Ardeleanu: „Domnul Tudor”*, în „Credința”, an II, nr. 323, 28 decembrie 1934, p. 4

FEDEREANU, C., *C. Ardeleanu: „Viermii pământului”*, în „Viața literară”, an VIII, nr. 146, 1 iulie-30 august 1933, p. 3

FELEA, I., *Romane cu socialiști (Cezar Petrescu, Tudor Teodorescu-Braniște, C. Ardeleanu, N. D. Cocea, Mircea Eliade)*, în „Cuvântul liber”, nr. 7, 22 decembrie 1934, p. 12

FOTI, Ion, *Carol Ardeleanu: «Am ucis pe Dumnezeu» (roman - Cartea Românească)*, în „Universul literar”, an XLVI, nr. 4, 19 ianuarie 1930, p. 57

GEROTA, C., *„Pescarii” d-lui Ardeleanu*, în „Convorbiri literare”, an LXVII, nr. 7-9, iulie-septembrie 1934, p. 788

GICANA, Emil, *Carol Ardeleanu: „Viermii pământului” <roman> (Ed. «Adevărul», Buc. 1933)*, în „Brazda literară”, nr. 7-8, iulie-august 1933, pp. 11-12

H., *C. Ardeleanu: „Domnul Tudor”, Editura „Fundațiilor Regale”. – H. Bonciu: „Bagaj”, Editura „Alcalay”. – Virgil Monda: „Urechea lui Dionys”, Editura „Cugetarea”, în „Lupta”, an XIV, nr. 3967, 13 ianuarie 1935, p. 4*

IONESCU, Const., *«Casa cu fete» de C. Ardeleanu*, în „Gândirea”, an XI, nr. 4, aprilie 1931, pp. 185-187

LUNGU, Ion, *Centenarul unui scriitor uitat – Carol Ardeleanu*, în „Steaua”, an XXXIV, nr. 3 (430), martie 1983, p. 16

LUSTRATOR, „*Am ucis pe Dumnezeu!*” de C. Ardeleanu, în „Vremea”, an III, nr. 105, 13 martie 1930, p. 2

MARIN, Dinuța, *Carol Ardeleanu, romancier*, în „Limbă și literatură”, XXII, 1969, pp. 89-96

MICU, D., C. Ardeleanu: „*Diplomatul, tăbăcarul și actrița*”, în „Contemporanul”, nr. 12 (1375), 16 martie 1973, p. 3

MS., *Rusia revoluționară*, de C. Ardeleanu, în „Însemnări literare”, an I, nr. 8, 24 martie 1919, p. 16

MURNU, George, C. Ardeleanu: „*Diplomatul, tăbăcarul și actrița*”, în „Ritmul vremii”, an V, nr. 2, februarie 1929, pp. 112-114

PACLE, Const., „*Diplomatul, tăbăcarul și actrița*”, roman de C. Ardeleanu, în „Universul literar”, an XLIV, nr. 39, 23 septembrie 1928, p. 628

PANAITESCU, C., C. Ardeleanu: „*Pescarii*”, în „Facla”, an XIII, nr. 982, 11 mai 1934, p. 2

PANDREA, Petre, C. Ardeleanu: „*Pescarii*”, roman, în „Adevărul literar și artistic”, seria II, an XIII, nr. 698, 22 aprilie 1934, p. 7

PANDREA, Petre, *Petroșanii sau „Viermii pământului”*, în „Dreptatea”, an VIII, nr. 2002, 25 mai 1934, p. 1

PAPILIAN, V., C. Ardeleanu: „*Am ucis pe Dumnezeu*”. Roman. Editura „Cartea Românească”, 1929, în „Darul vremii”, an I, nr. 1, februarie 1930, pp. 23-24

PERPESSICIUS, C. Ardeleanu: „*Viermii pământului*”, roman, ed. «Adevărul», în „Cuvântul”, an IX, nr. 2932, 25 iunie 1933, pp. 1-2

PETROVICI, Mihai, *Odinioară cu Neagu Rădulescu*, în „Cronica română”, serie nouă, an X, nr. 3294, 12 noiembrie 2003, p. 7

R., *Romanul istoric*, în „Revista română”, an I, nr. 7-8, noiembrie-decembrie 1941, pp. 532-533

RADIAN, Sanda, *Carol Ardeleanu: „Diplomatul, tăbăcarul și actrița*”, în „Viața românească”, an XXVI, nr. 8, 1973, p. 173

RUFU, Simeon, *Un roman al lui Carol Ardeleanu*, în „Ordinea”, an IV, nr. 653, 7 februarie 1931, p. 2

SADOVEANU, Izabela, *Recenzii*, în „Adevărul literar și artistic”, an IX, nr. 473, 29 decembrie 1929, p. 9

SAMSON, A. P., *Mișcarea literară*, în „Rampa”, an XIV, nr. 3567, 8 decembrie 1929, p. 3

SĂBĂREANU, V., „*Viermii pământului*”, roman de Carol Ardeleanu, în „Miniaturi”, an I, nr. 4-5, iulie-august 1933, pp. 13-14

SILVIU, George, *C. Ardeleanu: „Diplomatul, tăbăcarul și actrița”*, în „Dimineața”, an XXII, nr. 7072, 6 august 1926, p. 3

SIMIONESCU-RÂMNICIANU, M., *Câteva observații asupra piesei „Manasse”*, în „Flacăra literară, artistică, socială”, an III, nr. 22, 15 martie 1914, p. 182

STRUȚEANU, Scarlat, *Fapte și comentarii*, în „Flacăra literară, artistică, socială”, an VIII, nr. 4, 19 ianuarie 1923, p. 84

ȘĂINEANU, Const., *„Diplomatul, tăbăcarul și actrița”, roman de C. Ardeleanu*, în „Adăverul”, an 39, nr. 13126, 1 octombrie 1926, pp. 1-2

ȘERBAN, Geo, *Din „dicționarul paralel”. Carol Ardeleanu*, în „Tribuna”, an XV, nr. 35 (767), 2 septembrie 1971, p. 6

ȘTEFĂNESCU, Al. I., *„Viermii pământului” de Carol Ardeleanu (Editura de Stat)*, în „Contemporanul”, nr. 93, 9 iulie 1948, p. 5

ȘULUȚIU, Octav, *Romanul românesc*, în „Vremea”, an IV, nr. 174, 8 martie 1931, p. 7

TAUȘAN, Gr., *Cronica literară – „Adela” de Ibrăileanu. – „Viermii pământului” de C. Ardeleanu*, în „Viitorul”, an XXV, nr. 7615, 14 iunie 1933, pp. 1-2

TELEAJEN, Sandu, *C. Ardeleanu. – „Diplomatul, tăbăcarul și actrița”, roman*, în „Gândul nostru”, an VI, nr. 3, martie 1927, pp. 69-70

THEODORESCU, Cicerone, *De vorbă cu d-l C. Ardeleanu*, în „Vremea”, an IV, nr. 176, 15 martie 1931, pp. 4-5

TOMUȚA, Ion, *C. Ardeleanu: «Domnul Tudor»*, în „Societatea de mâine”, an XII, nr. 5, mai 1935, p. 101

ȚOIU, Constantin, *Masa intelectualilor*, în „România literară”, an XXXVI, nr. 38, 24-30 septembrie 2003, p. 15

V., G., *Cărți Românești*, în „Dreptatea”, an V, nr. 1013, 22 februarie 1931, pp. 1-2

VALERIAN, I., *De vorbă cu C. Ardeleanu*, în „Viața literară”, an II, nr. 39, 26 februarie 1927, pp. 1-2

XENOPOL, A. D., *Idealismu și realismu*, în „Contemporanul”, an II, nr. 22, 1883, pp. 857-860

Y., Z., *Capșa*, în „Lumea”, an I, nr. 16, 22 februarie 1925, pp. 1-2

Z., G. M., *Dramaturgii și directorii de teatru*, în „Facla”, an XI, nr. 511, 12 octombrie 1932, p. 2

ZALIS, H., *Clasa muncitoare în literatura dintre cele două războaie [II]*, în „Tribuna”, an III, nr. 29 (128), 18 iulie 1959, p. 3

ZALIS, H., *Însemnări despre proza lui Carol Ardeleanu*, în „Iașul literar”, an XV, decembrie 1964, pp. 60-63

ZALIS, H., *Uitați pe nedrept*, în „Contemporanul”, nr. 16 (1693), 20 aprilie 1979, p. 9

Sitografie:

CHIȚAN, Simona, *Povești de mahala*, în „Evenimentul zilei”, 12 ianuarie 2010, <http://www.ora7.ro/index.php?news=8497> (accesat la data de 19.03.2013)

CUBLEȘAN, Constantin, *Modernitatea romanului popular*, în „Nord literar”, nr. 2 (93), februarie 2011, http://www2.nordliterar.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=994&Itemid=56 (accesat la data de 02.04.2013)

IONIȚĂ, Maria-Magdalena, *Cafenelele – centre de viață culturală și mondenă*, <http://www.imagoromania.ro/articole/cafenelele-centre-de-via-cultural-i-monden-en.html> (accesat la data de 05.04.2013)

KERIM, Silvia, *Lumea românească*, în „Formula AS”, nr. 421, 2000, <http://www.formula-as.ro/2000/421/lumea-romaneasca-24/lumea-romaneasca-1558> (accesat la data de 15.04.2013)

LUCA, Daniel, *Tema periferiei în romanul românesc interbelic – Rezumat* (coordonator științific Prof. univ. dr. Ana Selejan), Sibiu, 2011, p. 6, <http://doctorate.ulbsibiu.ro/obj/documents/rezumatoromanalucadaniel.pdf> (accesat la data de 12.06.2013)

MATEI, Dana, *Mahalaua în proza românească*. Rezumatul tezei de doctorat (coordonator științific Prof. univ. dr. Elena Filipaș), București, 2010, p. 5, <http://www.docstoc.com/docs/115163886/Universitatea-din-Bucure%C5%9Fti-Facultatea-de-Litere-Rezumatorul-tezei-de-doctorat-MAHALAUA-%C3%8EN-PR> (accesat la data de 12.06.2013)

ROTUND, Nicolae, *Un roman despre Constanța interbelică - „Hotel Maidan”*, în „Ovidius University Annals of Philology”, vol. XII, Constanța, Ovidius University Press, 2001, pp. 114-122, <http://litere.univ-ovidius.ro/Anale/01%20volumul%20XII%202001/01%20Literatura/11%20Nicolae%20Rotund.pdf> (accesat la data de 02.03.2013)